

Universitat de Lleida

GUIA DOCENT

ÈTICA I LEGISLACIÓ DE LES CURES EN INFERMERIA

Coordinació: BRIONES VOZMEDIANO, ERICA TULA

Any acadèmic 2023-24

Informació general de l'assignatura

Denominació	ÈTICA I LEGISLACIÓ DE LES CURES EN INFERMERIA			
Codi	100463			
Semestre d'impartició	1R Q(SEMESTRE) AVALUACIÓ CONTINUADA			
Caràcter	Grau/Màster	Curs	Caràcter	Modalitat
	Grau en Infermeria	2	OBLIGATÒRIA	Presencial
Nombre de crèdits assignatura (ECTS)	3			
Tipus d'activitat, crèdits i grups	Tipus d'activitat	PRAULA	TEORIA	
	Nombre de crèdits	1.5	1.5	
	Nombre de grups	5	2	
Coordinació	BRIONES VOZMEDIANO, ERICA TULA			
Departament/s	INFERMERIA I FISIOTERÀPIA			
Informació important sobre tractament de dades	Consulteu aquest enllaç per a més informació.			
Idioma/es d'impartició	Català - Castellà			
Distribució de crèdits	L'assignatura estarà programada en 1,5 crèdits teòrics i 1,5 crèdits pràctics. La distribució horària serà en 15 hores de classes teòriques que es realitzaran en grups gran. Les classes pràctiques tindran una durada de 15 hores presencials en grups petits.			

Professor/a (s/es)	Adreça electrònica professor/a (s/es)	Crèdits impartits pel professorat	Horari de tutoria/lloc
BALLESTE TORRALBA, JORDI	jordi.balleste@udl.cat	4,5	
BRIONES VOZMEDIANO, ERICA TULA	erica.briones@udl.cat	3	
PEREZ CAPELLADES, ROSA MARIA	rmpeca@gmail.com	3	

Informació complementària de l'assignatura

L'acte de cuidar fa que sovint els professionals ens trobem davant de situacions complexes que requereixen de capacitat de decisió en base a una actitud ètica correcta.

L'assignatura d'ètica i legislació dels cuidatges en infermeria pretén que l'alumne adquireixi un marc competencial amb una visió ampla i rica en la bioètica i el dret que li permeti prendre un posicionament basat en l'anàlisi i la reflexió fonamentat. A la vegada, l'assignatura té el propòsit d'oferir un espai de formació per a l'autoconeixement personal que permeti a l'alumne adquirir un punt de vista obert i ferm en dilemes bioètics característics del moment i de la societat actual.

Objectius acadèmics de l'assignatura

L'acte de cuidar fa que sovint els professionals ens trobem davant de situacions complexes que requereixen de capacitat de decisió en base a una actitud ètica correcta.

L'assignatura d'ètica i legislació de les cures en infermeria pretén q o i l'alumne adquireixi un marc competencial amb una visió àmplia i rica en la bioètica i el dret que li permeti prendre un posicionament basat en l'anàlisi i la reflexió fonamentat. Alhora, l'assignatura té el propòsit d'oferir un espai de formació per al autoconoc i ment personal que permeti a l'alumne adquirir un punt de vista obert i ferma davant de dilemes bioètics característics de el moment i de la societat actual.

Resultats d'aprenentatge:

- Detectar i analitzar el paper de la infermera en la prestació de cures contemplant els principis de respecte a la dignitat, intimitat, privacitat i confidencialitat.
- Analitzar i resoldre els casos i / o situacions de salut plantejats donant una visió crítica de la informació disponible i valorant els principis ètics i bioètics que fonamenten una bona pràctica infermera.
- Valorar i analitzar les diferents alternatives en l'abordatge ètic i legal orientades cap a la millor resolució davant diferents dilemes ètics presents en la pràctica clínica.
- Detectar i saber distingir els límits i requeriments legals en el marc de la professió infermera seguint valors ètics, morals i la llei vigent.
- Saber les implicacions pràctiques de el dret a la informació i als el consentiment informat a més de el dret a la confidencialitat i a el secret professional.

Competències

Competències:

Bàsiques:

CB2. Aplicar els seus coneixements al seu treball o vocació d'una forma professional i posseeixin les competències que solen demostrar-se per mitjà de l'elaboració i defensa d'arguments i la resolució de problemes dins la seva àrea d'estudi.

CB3. Capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes rellevants d'índole social, científica o ètica.

CB4. Poder transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat).

Específiques:

CE9. Aplicar les tecnologies i sistemes d'informació i comunicació de les cures de salut.

CE48. Conèixer el Sistema Sanitari Espanyol.

CE49. Identificar les característiques de la funció directiva dels serveis d'infermeria i la gestió de cures.

CE51. Conèixer la legislació aplicable i el codi ètic i deontològic de la infermeria espanyola, inspirat en el codi europeu d'ètica i deontologia d'infermeria.

Transversals:

CT1. Adquirir una adequada comprensió i expressió oral i escrita de l' català i de l' castellà.

CT3. Adquirir capacitació en l'ús de noves tecnologies i de les tecnologies de la informació i la comunicació.

Continguts fonamentals de l'assignatura

Mòdul 1. La bioètica

Tema 1. Origen, definició de Bioètica.

- Conceptes generals. Ètica, moral i llei.
  - Principis ètics bàsics.
- La Bioètica.
  - Origen, precursors de la Bioètica.
  - Història moderna.
  - Principis bioètics.
  - Criteris i metodologies presa de decisions. Els comitès ètics. CEA. Ètica i Investigació, CEI, CEIM.

Tema 2. Documents de referència en Bioètica.

- Declaració Universal dels Drets Humans.
- Declaració d'Hèlsinki.
- L'Informe Belmont

Tema 3. Deontologia.

- Codis deontològics.
- *Consell de Col·legis d'Infermeres i Infermers de Catalunya* .

- Codi Ètic de la Professi3. Codi Ètic Infermeres-ers Catalunya.

Tema 4. La professi3 infermera.

- Competències de la professi3 infermera. Marc legal.
  - La normativa espanyola de regulaci3 de la professi3 .
  - Principis generals en l'exercici de l'activitat professional en infermeria .
  - La relaci3 infermera / o - pacient: principis generals.
  - Relaci3 d'infermeria i el centre de treball.
- La responsabilitat de la professi3 infermera.
  - Administrativa, disciplinària.
  - Laboral.
  - Civil.
  - Penal.
  - Responsabilitat patrimonial de l'Estat.

M3dul 2. Legislaci3 bàsica en l'àmbit sanitari i documents marc bioètica

Tema 5. Legislaci3 bàsica. Drets i deures dels usuaris.

- legislaci3 bàsica
  - Llei general de sanitat 1986.
  - Llei Ordenaci3 Sanitària de Catalunya.
  - Llei bàsica d'autonomia de l'pacient.
- Drets i deures dels usuaris.
  - Dret a la intimitat
  - Dret a la informaci3. Dret a no ser informat.

Tema 6. Llei de Confidencialiad de dades. La Hist3ria Clínic. El consentiment informat.

- Contingut de la informaci3 clínic i característiques
- El titular de el dret.
- Secret professional. Vulnerabilitat.
- consentiment informat
- La hist3ria clínic i els registres d'infermeria.

Tema 7. Els dilemes.

- Inici de la vida, condici3 ètica i jurídica de l'embri3 humà. Clonaci3. Avortament. Gestaci3 subrogada.
- Final de vida. Eutanàsia.
- Donaci3 i trasplantament d'3rgans
- Rebuig a el tractament. Testimonis de Jehovà.

Eixos metodol3gics de l'assignatura

Metodologies docents:

1. Classes magistrals.
2. Seminari.
3. Treball en grup.
4. Treball individual.
8. Estudi de casos.

Activitats Formatives:

	Activitat formativa	Hores destinades a l'activitat formativa	Percentatge de presencialitat
1	Classe teòrica participativa	15	0%
2	seminaris	5	100%
5	treball autònom	45	0%
6	Pràctica: resolució de casos, problemes i exercicis	10	100%
		75	

Pla de desenvolupament de l'assignatura

Hores de dedicació total de l'alumne:

L'alumne dedicarà 15 hores de classe teòrica en mòduls de 2 hores i 15 hores de seminari d'anàlisi de casos també en mòduls de 2 hores.

Les activitats presencials corresponen a l'assistència a les classes teòriques (en cas d'excepcionalitat per l'afectació COVID19 les classes seran en modalitat virtual) on es faran classes expositives fomentant la participació i els seminaris, on es realitzarà treball en grups funcionals.

Les activitats no presencials corresponen a la recerca d'informació, lectura i anàlisi, preparació de classes, tutories i treball autònom.

En l'apartat recursos de campus virtual es pot consultar el cronograma global de l'assignatura.

Si en alguna de les activitats dutes a terme a durant l'assignatura es fa un registre audiovisual, se seguirà i es tractarà tal registre segons la "Normativa reguladora de la creació, l'ús i la preservació de l'material audiovisual gravat amb fins docents a la facultat d'Infermeria i Fisioteràpia de la UdL ":

la Universitat de Lleida informa que, amb fins docents, gravarà imatges que identifiquin l'estudiantat i altres persones que participen en les activitats acadèmiques. El responsable de l'tractament d'aquestes imatges és la Universitat de Lleida (dades de contacte de l'representant: Secretaria General. Plaça de Víctor Siurana, 1, 25003 Lleida, sg@udl.cat; dades de contacte de l'delegat de protecció de dades: dpd@udl.cat).

Aquestes imatges només s'utilitzen per impartir docència, avaluar els coneixements de l'assignatura i per a projectes de millora docent.

L'ús de les imatges respon a l'obligació legal de l' UdL d'impartir i millorar la docència universitària, d'acord amb la Llei Orgànica 6/2001, de 21 de desembre, d'universitats. Les imatges, un cop gravades, es conserven com a mínim mentre no prescriguin les corresponents accions i reclamacions contra l'avaluació aprovada pel professorat. Es destrueixen en els termes i condicions que preveu la normativa sobre conservació i eliminació dels documents administratius de la UdL , i les taules d'avaluació documental aprovades per la Generalitat de Catalunya (<http://www.udl.cat/ca/serveis/arxiu/>).

La UdL no comunicarà mai aquestes dades a tercers, llevats dels casos estrictament previstos a la Llei.

Les persones interessades poden accedir a les seves imatges; sol·licitar la rectificació, supressió o portabilitat; oposar-se a el tractament i sol·licitar la limitació, mitjançant escrit enviat a l'adreça dpd@udl.cat <mailto: dpd@udl.cat>. També poden presentar una reclamació dirigida a l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades, mitjançant la seu electrònica de l'Autoritat (<https://seu.apd.cat>) o per mitjans no electrònics.

Sistema d'avaluació

Sistema d'avaluació

Per a l'avaluació d'aquesta assignatura es tindran en compte els següents criteris:

- Prova escrita preguntes obertes / tancades individual . Les respostes errades descompten 0,25/10. 35% de la qualificació final de l'assignatura
- Treball grupal escrit (presentat a la plataforma virtual SAKAI) 35% de la qualificació final de l'assignatura
- Assistència obligatòria i actitud participativa als seminaris juntament amb avaluació del procés d'aprenentatge 30% de la qualificació final de l'assignatura

Cal superar cadascuna de les proves d'avaluació (amb una nota mínima de 5) per poder realitzar la mitjana.

Avaluació alternativa:

Per facilitar a l'estudiant poder compaginar l'estudi amb el desenvolupament d'activitats laborals a què la naturalesa de l'avaluació contínua fa difícil, l'estudiant que ho desitgi tindrà dret a renunciar a l'avaluació contínua a l'inici de curs, i tindrà dret a la realització d'una avaluació única (mitjançant un sistema que determini el professor responsable de l'assignatura). Si la naturalesa de l'assignatura ho demana, serà requisit indispensable per tenir l'opció d'avaluació única l'assistència a determinades activitats presencials (les sessions amb experts).

Aquest dret no pot comportar discriminació respecte a l'avaluació contínua en relació amb la qualificació màxima que es pot obtenir en l'assignatura.

La Comissió d'Estudis de el centre responsable de l'ensenyament de grau o màster afectat ha d'establir els mecanismes mitjançant els quals l'estudiant podrà acollir-se a aquest dret, el termini de presentació d'instàncies, així com la documentació que ha d'aportar justificativa de la seva activitat laboral.

La nota de l'avaluació alternativa:

1. Prova escrita individual. La prova pot constar de preguntes tipus test, com a preguntes escrites i casos clínics. La prova escrita serà diferent a la realitzada pels alumnes de modalitat presencial. La prova escrita constituirà un 80% de la nota total.
2. Presentació d'un cas clínic a un treball final individual constituirà un 20% de la nota final.

Cal superar cadascuna de les proves d'avaluació (amb una **nota mínima de 5**) per poder realitzar la mitjana.

- Pel que fa a la política de **plagi: assignar l'autoria d'un treball que no és pròpia implica un suspens** .

- En quant al **respecte pel medi ambient** : només s'acceptaran treballs lliurats per via electrònica. No cal lliurar-los en paper ni enquadernar.

Bibliografia i recursos d'informació

Bibliografia i recursos d'informació

- **Llibres**

1. Abel Frabre F. Bioètica: orígenes, presente y futuro. Madrid: Fundación Mapfre Medicina. Institut Borja de Bioètica; 2001. 266 p.
2. Antón Almenara P. Ética y legislación en enfermería. Barcelona: Masson; 2012. 480 p.
3. Arroyo Gordo P, Srrano Gil A. Etica y legislación en enfermería: Bases ético-jurídicas para el ejercicio profesional. Madrid: Mc Graw-Hill. Interamericana de España; 1998. 248 p.
4. Beauchamp TL, Childress JF. Principios de ética biomédica. Barcelona: Masson; 2002. 522 p.
5. Buckman R. Com donar males notícies: Una guia per a professionals de la salut. Vic: EUMO Editorial; 1998. 321 p.
6. Camps V. La voluntad de vivir: Las preguntas de la bioética. Barcelona: Editorial Ariel; 2005. 221 p.
7. McGee G. El bebé perfecto: Tener hijos en el nuevo mundo de la clonación y la genética. Barcelona: Gedisa Editorial; 2003. 252 p.
8. Warnock M, López Verdú JL. Fabricando bebés: Existe un derecho a tener hijos? Barcelona: Editorial Gedisa; 2004. 139 p.
9. Revuelta G, Aced C. Dilemas y acuerdos éticos en la comunicación médica. Cizur Menor: Civitas; 2010. 124 p.
10. Casado M. Nuevos materiales de bioética y derecho. México, D.F.: Fontamara; 2007. 423 p.
11. Buisán L, Sánchez Urrutia A, Macklin R. Intimidad, confidencialidad y protección de datos de salud. Cizur Menor: Civitas; 2011. 154 p.
12. Buisán L. La confidencialitat en l'assistència sanitària: Del secret mèdic a la història clínica compartida a Catalunya. Barcelona: Universitat de Barcelona, Observatori de Bioètica i Dret; 2013. 199 p.
13. Caamaño López JM. La eutanasia: Problemas éticos al final de la vida humana. Madrid: Universidad Pontificia Comillas; 2013. 338 p.
14. Ramos Pozón S. Bioética: Una reflexión necesaria para las decisiones que más importan. Barcelona: Plataforma Editorial; 2018. 285 p.

15. Sgreccia E. Manual de bioética I. Fundamentos y ética biomédica. Madrid: Biblioteca de Autores Cristianos; 2009. 992 p.
16. Medina Castellano CD. Ética y legislación. 3a. ed ed. Madrid: Difusión Avances de Enfermería (DAE); 2015. 317 p.
17. Torralba Roselló F, Instituto Borja de B. Antropología del cuidar. Sant Cugat del Vallès: Fundació MAPFRE Medicina; 1998. 374 p.
18. Torralba F. Ética del cuidar: Fundamentos, contextos y problemas. Majadahonda, Madrid: Fundació MAPFRE Medicina; 2002. 272 p.
19. Puig i Tàrrach A, Torralba F, Bonjoch E. La Saviesa del cos. Barcelona: Proa; 2006. 151 p.
20. Morlans M. Fer costat al malalt. Barcelona: Columna; 1994. 190 p.
21. Iraburu M. Con voz propia: Decisiones que podemos tomar ante la enfermedad. Madrid: Alianza; 2005. 214 p.
22. Gracia D. Fundamentos de bioética. Madrid: Triacastela; 2007. 605 p.
23. Tristram Engelhardt H, Arias I, Hernández G, Domínguez O. Los fundamentos de la bioética. Barcelona: Paidós Ibérica; 1995. 545 p.
24. Cortina A, Aranguren JLL. Ética mínima: Introducción a la filosofía práctica. Madrid: Tecnos; 2009. 343 p.
25. Casado González M, Aguirre López J. Materiales de bioética y derecho. Barcelona: Cedecs Editorial; 1996. 470 p.
26. Sánchez González MÁ. Bioética en ciencias de la salud. Barcelona: Elsevier Masson; 2013. 456 p.
27. Martínez Montauti J. La Relación médico-paciente. Barcelona: Edicions Universitat de Barcelona; 2018. 169 p.
28. Asenjo Sebastián MA, Bohigas i Santasusagna L, Prat Marín A, Trilla García A. Gestión diaria del hospital. Barcelona: Masson; 2006. 637 p.
29. Mayor Zaragoza F, Alonso Bedate C. Gen-ética. Barcelona: Ariel; 2003. 353 p.

Lleis de Referència:

1. Constitución Española. Boletín Oficial del Estado nº. 311, (29-12-1978).
2. Ley General de Sanidad. Ley 14/1986 de 25 de abril. Boletín Oficial del Estado nº 102, (29-04-1986).
3. Ley básica reguladora de la autonomía del paciente y de derechos y obligaciones en materia de información y documentación clínica. Ley 41/2002 de 14 de noviembre. Boletín Oficial del Estado nº 274, (15-11-2002).
4. Llei d'ordenació sanitària de Catalunya. Llei 15/1990 de 9 de juliol. Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya núm. 1324, (30-07-1990).
5. Llei sobre els drets d'informació concernent a la salut i l'autonomia del pacient, i la documentació clínica. Llei 21/2000 de 29 de desembre. Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya núm. 3303, (11-01-2001).

Articles:

1. Davis AJ. Las dimensiones éticas del cuidar en enfermería. Enfermería Clínica. 1999;9(1):21-8.

- de la Luz Casas Martínez M. Limitación del esfuerzo terapéutico y cuidados paliativos. *Bioethics Update*. 2017;3(2):137-51.
- Devik SA, Munkeby H, Finnanger M, Moe A. Nurse managers' perspectives on working with everyday ethics in long-term care. *Nurs Ethics*. 2020;969733020935958.
- Falcó Pegueroles A. Cuidar siguiendo los valores y principios éticos propios de la enfermería. *Enfermería Clínica*. 2005;15(5):287-90.
- Feito Grande L. Los cuidados en la ética del siglo XXI. *Enfermería Clínica*. 2005;15(3):167-74.
- Gaitán Zamora MA, Hernán Vicco M. Objeción de conciencia como necesidad legal: una mirada desde el aborto. *Revista Bioética*. 2019;27(3):528-34.
- Pesut B, Greig M, Thorne S, Storch J, Burgess M, Tishelman C, et al. Nursing and euthanasia: A narrative review of the nursing ethics literature. *Nurs Ethics*. 2020;27(1):152-67.
- Távora Orozco L. Objeción de conciencia. *Revista Peruana de Ginecología y Obstetricia*. 2017;63(4):581-90.
- Torralba Roselló F. Constructos éticos del cuidar. *Enfermería Intensiva*. 2000;11(3):136-41.
- Valles-Fructuoso O, Ruiz-de Pablo B, Fernandez-Plaza M, Fuentes-Mila V, Valles-Fructuoso O, Martinez-Estalella G. [Perspective of intensive care nursing staff on the limitation of life support treatment]. *Enferm Intensiva*. 2016;27(4):138-45.

Pàgines Web

- Institut Borja de Bioètica. Institut Borja de Bioètica. Recuperat de <https://www.iborjabioetica.url.edu/ca>.
- Comitè de Bioètica de Catalunya. Comitè de Bioètica de Catalunya. Recuperat de <https://canalsalut.gencat.cat/ca/sistema-de-salut/el-sistema-de-salut-de-catalunya/ambits-dactuacio/comite-de-bioetica-de-catalunya/>.
- Observatori de Bioètica i Dret. Documentas de l'Observatori de Bioètica i Dret Barcelona: Universitat de Barcelona. Recuperat de <http://www.bioeticayderecho.ub.edu/ca/documentos>.
- Fundació Víctor Grífols i Lucas. Fundació Víctor Grífols i Lucas. Recuperat de <https://www.fundaciogrifols.org/ca/web/fundacio/monographs>.

Altres recursos

- Canal Salut. Generalitat de Catalunya. Voluntats anticipades: Canal Salut; 2020 Recuperat de <https://canalsalut.gencat.cat/ca/salut-a-z/v/voluntats-anticipades/>.
- Comitè de Bioètica de Catalunya. Guia de recomanacions sobre el consentiment informat. Barcelona: Comitè de Bioètica de Catalunya; 2003.
- Comitè de Bioètica de Catalunya. Consideracions ètiques entorn de la informació sanitària. Barcelona: Comitè de Bioètica de Catalunya; 2004.
- Comitè de Bioètica de Catalunya. Recomanacions del Comitè de Bioètica de Catalunya davant el rebuig dels malalts al tractament 2010. Aprovat en la sessió plenària de 9 de març de 2010. Barcelona: Comitè de Bioètica de Catalunya; 2010.
- Comitè de Ministres del Consell d'Europa. Conveni per a la protecció dels drets humans i la dignitat de l'ésser humà en relació a les aplicacions de la biologia i la medicina. Conveni europeu sobre drets humans i biomedicina. (Aprovat pel Comitè de Ministres del Consell d'Europa el 19 de novembre de 1996. Obert a la

signatura dels Estats a Oviedo, el 4 d'abril de 1997 i ratificat per les Corts Generals espanyoles el 5 d'octubre de 1999 (BOE 20 octubre 1999 - núm. 251). 1997.

6. Consell de Col·legis d'Infermeres i Infermers de Catalunya. Codi d'Ètica de les infermeres i infermers de Catalunya. Barcelona: Consell de Col·legis d'Infermeres i Infermers de Catalunya; 2013.
7. Departament de Salut. Generalitat de Catalunya. Carta de drets i deures de la ciutadania en relació amb la salut i l'atenció sanitària. Barcelona, Departament de Salut; 2015.
8. Enfermeras Cld. Código deontológico del CIE para la profesión enfermería. Ginebra: Consejo Internacional de Enfermeras; 2012.
9. Española CGdE. Código deontológico de la enfermería española. Madrid: Consejo General de Enfermería Española; 1989.
10. Grup d'Opinió de l'Observatori de Bioètica i Dret. Document sobre salut sexual i reproductiva en l'adolescència. Barcelona: Observatori de Bioètica i Dret; 2002.
11. ONU. Assemblea General. Declaració universal dels drets humans. 10 de desembre de 1948.